

पाकिस्तानच्या मार्गावर निघालेला बांगलादेश

ख हसीना याच्या विराधातील काररश्यान यशस्वी झाल्यानंतर गेल्या चारक महिन्यांपासून बांगलादेश एका वेगव्या स्थितीतून जात आहे. हसीना याना पदच्युत केल्यानंतरच्या काळात बहुसंख्यकांचा उन्माद वाढणे, अल्पसंख्यकांवर हल्ले होणे आणि या हल्ल्यांचा विरोध केला म्हणून इस्कॉन या सेवाभावी संघटनेचे नेते विनम्र्य कृष्ण दास यांना अटक होणे, इस्कॉनवर बंदी घालण्याची मागणी होणे, इस्कॉनवर लोकांना कुठेरी जाप्यास अटकाव करणे असे सारे अक्षयित वाटेल, असे बांगलादेशात घडू, लागलेले आहे. इस्कॉनचा अपराध एवढाच की, त्या संघटनेने हिंदूवरील अत्याचाराला संघटित विरोध दर्शविला आणि अल्पसंख्यकांना सरकारने संरक्षण द्यावे, अशी मागणी केली. बांगलादेशातून शेख हसीना यांना पदच्युत करण्यात आले. सध्या बांगलादेशच्या हंगामी सरकारचे प्रमुख नोबेल विजेते मोहम्मद युनूस हे आहेत. समाजाच्या शेवटच्या थरातील लोकांच्या आर्थिक सबलीकरणासाठी मायको फायनान्सची संकल्पना मांडणारे हेच ते डॉ. मोहम्मद युनूस. हा माणूस अर्थस्त्रात पीएच. डी. झालेला. त्यांना शांततेचा नोबेल पुरस्कार २००६ मध्ये मिळाला होता. पण, त्यांच्या नेतृत्वातील हंगामी सरकारला बांगलादेशात शांतता प्रस्थापित करण्यात यश येताना दिसत नाही. बांगलादेशाची स्थापना ही प्रादेशिक व सांस्कृतिक ओळख तसेच धर्मनिरपेक्षेच्या तत्त्वावर झाली होती. बंगाली मुस्लिमांना इतर प्रदेशातील मुस्लिमांच्या तुलनेत उदार मानले जाते. त्यांचे बांगला संस्कृती, खाद्य, वस्त्र प्रावरणे आणि रीतिरिवाज यावर प्रेम आहे. बांगलादेशाचे राष्ट्रगीत 'आमार शोनार बांगला' हे असून ते गुरुदेव रवींद्रनाथ टागोरांनी लिहिले आहे. स्वतंत्र राष्ट्र म्हणून उदयास आल्यावर काही वर्षांनी बांगलादेशात पुन्हा धर्मविडाने शिरकाव केला. सतांतरे झाली, लष्करी बंड झाले. गेल्या काही दशकांपासून शेख हसीना आणि खालिदा दिल्या या दोन महिलांभोवती बांगलादेशेचे राजकारण फिरत असते. काही महिन्यांपूर्वी बांगलादेश अवामी लीगच्या नेत्या आणि बांगलादेशच्या पंतप्रधान शेख हसीना यांना पदच्युत करण्यात आले. त्यांना देश सोडावा लागला.

बांगलादेश नॅशनलिस्ट पार्टीच्या बोगम खालिदा झिया या शेख हसीना यांच्या राजकीय स्पृहक-विरोधक. गेल्या २५-३० वर्षांपासून या दोरीनीचे बांगलादेशचा कारभार चालविला आहे. एखाद्या मुस्लिमबहुल देशाचा कारभार दीर्घकाळ महिलांकडून चालविला जात असत्याचे बांगलादेश हे आशियातले एकमेव उदाहरण. आशियातला अल्पकालीन अपवाद म्हणजे पाकिस्तानच्या बेनझीर भुट्टो. १९७१ मध्ये भाषिक एकता, सांस्कृतिक अस्मिता आणि धर्मनिरपेक्षतेशी असलेली बांधिलकी या आदर्शांनु बांगलादेशचा जन्म झाला. १९७१ चा मुक्ती संग्राम हा केवळ स्वातंत्र्याचा लढा नव्हता तर सांस्कृतिक अस्मिता आणि धर्मनिरपेक्षता जपण्याची धडपडही होती. १९७२ च्या सविधानाने ही तत्त्वे अंगीकारली आणि बांगलादेशाला धर्मनिरपेक्ष प्रजासत्ताक घोषित केले. बांगलादेशची सुरुवातीची वर्षे अल्पसंख्यक समुदायांना एकत्रित करण्यासाठी आणि धार्मिक भैदंपेक्षा सांस्कृतिक वारशाला महत्त्व देणारी प्रादेशिक व राष्ट्रीय ओळख निर्माण करण्यासाठी वापरली गेली. मात्र, लोगे तेथे राजकीय हत्यासत्रे, लक्ष्मी उठावांची मालिका सुरु झाली. याउपर्ही आशियातील धर्मनिरपेक्ष तसेच प्रगतीशील मुस्लिम राष्ट्र ही ओळख बांगलादेशने दीर्घकाळ टिकविली. तथार कपड्यांसह एकूणच वस्त्रोदयोगात बांगलादेशने मोठी भरारी घेतली. अगदी अलिकडच्या काळापर्यंत वेगाने वाढत असलेल्या अर्थव्यवस्थांमध्ये बांगलादेशचा समावेश होता. एकीकडे पाकिस्तानमध्ये अंतर्गत कलह जोरात असत्यामुळे त्या देशाचा विकास रप्प झालेला. अशात बांगलादेश विकसित होत होता आणि त्याचे कारण होते तेथे धर्मनिरपेक्षतेच्या तत्त्वामुळे बच्यापैकी शांतता आणि स्थैर्य होते. ताज्या घडामोडी हे सांगतात की, बांगलादेशमधील शांतता आणि स्थैर्य भंग पावरे आहे. त्यामोगे गतकाळीत काही घटक कारण ठरले आहेत. एकीकडे औद्योगिक प्रगती सुरु असताना बहुसंख्यक वादाचा अनुनय करण्यासाठी बांगलादेशात मदरसा शिक्षणाला पाठबळ मिळू लागले. पुराणमतवादी

विचारसरणीला प्रोत्साहन दिले जाऊ लागेते. आर्थिक असमानता होतीच. ती हळूहळू ठूर झाली असती. पण, कट्टरपंथीयांनी असमानतेचा वापर धार्मिक द्वेषाची पेरणी करण्यासाठी सुपीक जमीन म्हणून केला. त्यातून संघर्ष वाढले. हिंदू बौद्ध आणि खिश्चन यांसारख्या अत्प्रसंख्यक समुदायांना भेदभाव आणि हल्ल्यांना सामोरे जावे लागेते. जातीय हिंसाचार वाढला. दुर्गापूजेदरम्यान हिंदू मंदिरांवरील हल्ले किंवा सेक्युलर ब्लॉग्सच्या हत्या यासारख्या घटनांनी तेथील परिस्थिती चिघळत असत्याकडे आधीच अंगुलिनिर्देश केला होता. शेथ हसीना यांना पदावरून घालवण्याची घटना हा दीर्घीकाळ सुरु असलेल्या कठाचा शेवट नव्हता; तो मध्यंतर होता, हे आता स्पष्ट झाले आहे. कारण आता बांगलादेशात कुणीही प्रगती, अर्थकारणावर बोलत नाही. अत्प्रसंख्यकाच्या विरोधात बोलणे आणि त्याच्यावर हल्ले करणे हा राष्ट्रप्रेमाचा पुरावा बनला आहे. महिलांच्या हक्कांवरही गदा आली आहे. खेरे तर बांगलादेशाने भारत आणि पाकिस्तान यांच्या उदाहरणांतून शिकावे, असे बरेच काही आहे. भारताची फाळणी धार्मिक मुद्दावर झाली होती. तरीही भारताने धर्मनियेक्षेत्रेच्या तत्त्वाचा अंगीकार करून जगतिक स्तरावर नेता बनण्याएवढी प्रगती साध्य केली. धार्मिक आधारावर निर्माण झालेला पाकिस्तान मात्र फेल्ड स्टेट ठरला. बांगलादेशाच्या निर्मीती भारताची भूमिका होती. त्यामुळे त्या देशाचे भारताशी चांगले संबंध होते. अचानक त्या संबंधांत मिठाचा खडा पडल्यात झाले. बांगलादेशातील हिंदूवरील अत्याचारात प्रचंद वाढ झाली. भारतातील धार्मिक वैविध्य भरपूर आहे. लोकसंख्याही मोठी आहे. तरीही भारतीय संविधानानुसार राज्यशक्त हाकले जात असल्यामुळे देशात शांतता, स्पैर्य आहे. ते असल्यामुळे व्याप्रगती आहे. भारताचे अनुकरण करणे बांगलादेशाला शक्य होते. ते त्यांने केले तोपर्यंत त्याचा विकास झाला. आता तो पाकिस्तानचे अनुकरण करायला निधाला असेल तर त्याचा विनाश ठरलेला आहे. याचे कारण असी की, कोणत्याही धर्माचा अतिरेक हा आधुनिक काळात प्रगतीचे मार्ग अवरुद्ध करतो. त्यातही इस्लामी कट्टरपंथी हे तर अद्यक्षांसाठीचे ओळखेले जातात भारतात असोत, पाकिस्तानात असोत की बांगलादेशात; इस्लामी कट्टरपंथीयांना देशाविषयी आपुलकी वाटत नाही. त्यामुळे शांततामय सहजीवनाच्या तत्त्वाव त्याचा विश्वास नसतो. बांगलादेशात जे काही घडते आहे, त्यावरून असे वाटत की, तो देश पाकिस्तानच्या मार्गावर निघालेला आहे. तसे झाले तर तिथिले परिस्थिती आणखी बिकट होईल. म्हणायला घटनात्मक सुधारणा आणि सर्वसामावेशक धोरणांच्या निर्मीतीची जबाबदारी अंतरिम सरकारकडे देण्याचा आलेली आहे. मात्र, कट्टरपंथीयांचा दबाव कायम राहणार असेल तर अंतरिम सरकार फारसे काही करू शकेल, असे वाटत नाही. भारताने बांगलादेशच्या सरकारने अत्प्रसंख्यकांना संरक्षण देण्याचे आवाहन केलेले आहे. तरीही इस्कॉननासारख्या सेवाभावी संघटनेला दाबून टाकण्याचे प्रयत्न बांगलादेशात सुरु आहेत. त्याच्या कार्यकर्त्यांना, प्रचारकांना, समर्थकांना अटक करणे सुरु आहे यातून शांतता कधीच निर्माण होऊ शकत नाही. शांततेचा मार्ग सामजिक्यातून जातो आणि सामंजस्य केवळ मोकळ्या चर्चेतून प्राप्त केले जाऊ शकते. अजूनही वेळ गेलेली नाही. बांगलादेशातील अंतरिम सरकारने पुढाकार घेऊन सर्वांत आधुनिक अत्प्रसंख्यकांवरील हल्ले, हिंदूवरील अयाचार, इस्कॉनची मुस्कटादाबी हे सामाजिक प्रकार थांबविले पाहिजेत. सर्वसामावेशकतेचे धोरण बांगलादेशाठी नवे नाही. तरीही स्थापनेपासून तेथे अस्तित्वात होतेच. मध्यंतरी ही देश कट्टरपंथीयामुळे भरकटले आणि आता विनाशाच्या काठावर पोहोचाला आहे. धार्मिक वेदाचाराच्या अंधारोहात उडी मारून स्वतःला कायमचे संपर्क घ्यायचे की धर्माधतेला गाडून नव्या प्रगतीच्या क्षितिजांकडे झोप घ्यायची, हे बांगलादेशाच्या अंतरिम सरकाराला आणि तिथित्या बुहुसंख्यक मुस्लिमांना ठरवायचे आहे. अत्प्रसंख्यकांना मारण्याची आणि धकात ठेवणे यात्र बांगलादेशीयांना पुरुषार्थ वाटत असेल तर अल्लाहदेखील त्यांचे रक्षण करू शकत नाही, हे त्यानी लक्षात ठेवते पाहिजे. ■

आत्मकलेश, आत्मपरीक्षण अन् आत्मवंचना!

भाजपाला सत्ता मिळत आहे महणून मतदान यंत्रावर खापर फोडायचे हा केल दुटपीपणा नव्हे तर दांभिकपणा झाला. अर्थात समाजवादी आणि कांग्रेसजन असल्या दांभिकपणासाठीच ओळखले जात होते आणि जातात. आणिबाबीनंतर सत्तेत आलेल्या जनता पक्षाच्या सरकाराला सुरुंग समाजवादांमधीलच एका गटाने लावला होता. जनसंघाच्या सदस्यांच्या कथित दुहेरी सदस्यत्वाचा मुद्दा या हेकेहोर समाजवादांनी त्यावेळी ऐरेणीवर आणला होता. त्याने जनता पक्षाचे सरकार कोसळलेच; पण जो बिंगर कांग्रेसवादाचा प्रयोग जुळवून आणलेला होता, त्याला कायमचा सुरुंग लागला. त्यानंतर अशी बिंगर कांग्रेसवादाची मोट कधीच दिसली नाही. अर्थात प्रश्न तो नाही. प्रश्न आहे समाजवादांच्या आगोचरणाचा.

असत्याने स्वतःची समजूत घालण्यासाठी आता मतदान यंत्रावर खापर फोडवून हा मतपत्रिकेवर मतदान घेण्यात यावे यासाठी सहायाची मोहीम आखणी उपोषण करणे इत्यादी उद्योग केले जात आहेत. अशाने या मंडळीचा केले दांधिकपणाच चव्हाक्यावर येते आहे असे नाही तर त्यांचे हसे होत असमाजावादी काय किंवा कॉर्गेस काय अथवा कॉर्गेसचे मित्रपक्ष काय; लोकसभेने वडणुकीत महाराष्ट्रात महायुतीला मात दिली तेव्हा मोर्दीच्या बुहुमत महाराष्ट्राने आल्या घातल्याच्या उकळ्या याच मंडळीना फुटत होत्या. सर्वोच्च यायात्याने केलेली टिप्पणी येथे चपखल लागू पडते. लोकसभा निकालांमध्ये समाजावादी आणि कॉर्गेस व मित्रपक्षांना राजकीय बदलाचा प्रारंभ दिसत होता आणि भाजपाच्या घसरांडीची मुरुवात दिली होती. आता अपेक्षाभांग झात्याने मतदान यंत्रांचा हा विजय असत्याची आवाज उठवली जात आहे. हा सगळा निवळ भंकणा आहे, यात शंका न जनतेने आपल्याला नाकारले आहे हे स्वीकारून त्याच्या कारणांचा शेधण्याएवजी असत्या रडकेपणात विरोधक धर्यता मानत आहेत. ते एकांकीक्ष्य कारण पराभूत मनःस्थितीत त्यांच्याकडून उमदेपणाची अपेक्षा करण्यात नाही. प्रश्न स्वतःसमाजसेवक म्हणून घेण्याच्यांनी त्यात सामील वाचका हा एखाद्या प्रक्रियेवर प्रश्नचिन्ह लावणे, यात वरकरणी गैर काही न आहे. त्यात प्रामाणिकपणा असेल तर त्याचे स्वागतच करायला हवे. मात्र त्याचे सोसीस्करपणा असेल तर मात्र त्यामारील हेतूवर प्रश्नचिन्ह लागल्याखे शराहत नाही. आपले आंदोलन भाजपाविरोधात आहे असे सकूदर्शनी भासवाला नाही; आपला दुष्टिकोन व्यापक उद्दिष्टांसाठी आहे, असा दाव करायचा आहे. प्रत्यक्षात २०१९ साली जनादेशाचा अवमान करण्याच्याचा हस्तेच उपोषण सोडायचे हा विरोधाभास जनतेला समजेत नाही, असे मानण्याचे कारण नाही. भाजपाला सत्ता मिळाली की लोकशाही धोक्यात येते आणि बिगर भासवाला नाही; आपला दुष्टिकोन व्यापक उद्दिष्टांसाठी आहे, असा दुजाप्राप्त करून आहे. आपली वैचारिक दिवाळखोरीचे प्रदर्शन मंडत आहोत, याचे तरी भान रासायनिक गोपनीय आणि विविध विषयांवर विवाद आहेत. कौणीही आत्मव्लेश करून घेण्यास कोणाची हरकत असण्याचे कारण नाही. पण ज्यांना आत्मपरीक्षण करण्याची गरज आहे अशांच्याच गराऊड्यात उपोषण करणे ही आत्मवंचना झाली!

कसभा निवडणुकीनंतर नुकत्याच महाराष्ट्र विधानसभेच्या निवडणुकी पर पडल्या. आता कोरोनापासून रखलेल्या स्थानिक स्वराज्य सर्वोन्यायाल्यात आहे. याच महिन्यात त्यावर सुनावी होऊन निकाल आल येत्या मार्च महिन्यात या निवडणुका होतील, अशी चर्चा आहे. त्यामुळे इच्छुकांची लगाबा सुरु झाली आहे. आपल्या देशात कुठे ना कुठे वधंभर कोणताना कोणत्या निवडणुका सुरुच असतात. हा प्रकार कुठे तरी थांबावा महणून 'देश एक निवडणूक' ही संकल्पना पुढे आली. त्या अंतर्गत लोकसभा व राज्यविधानसभांच्या निवडणुका एकाच वेळी घेण्याचा मानस आहे तर स्थानिक स्वराज संस्थांया निवडणुकादेखील एकाच टप्प्यात व्हाव्यात, असे अनेक वाटते. दोन्ही संकल्पनावर काम सुरु आहे. त्या संदर्भातला अहवाल माराठांपती रामनाथ कोविंद यांच्या समितीने सादर केला आहे. केंद्र सरकार त्यांनी गंभीरतेने विचार करीत असून, त्या संदर्भातले विधेयक लोकसभेत येण्याचा शक्यता आहे. हे विधेयक पारित झाल्यास वारंवार होणाऱ्या निवडणुकांडोकेदुखीतून कर्मचाऱ्यांची सुटका होणार आहे. प्रशासकीय यंत्रणा पाच वर्षांपैकी एकदाच निवडणुकीत युंताणार आहे. प्रशासकीय कामाला त्यातून गती मिळण असून हा नियंत्रण लाखमोलाचा ठरणार आहे. नागरिकानादेखील मोठा दिला त्यातून मिळेल.

परंतु अन्न वाया द्वडणे, हा धर्म नव्हे!

झाले म्हणून रात्री चोरून कचराकुंडीत टाकून आमचे लोणचे चविष्ट झाले म्हणून 'सपले सर्व'ची दंवळी पिटायची. आग्रहपूर्वक फळफळावळ आणायची

जातात. वर्षभर त्याच भाकरी शिजवून खाल्ल्या जातात. इतकी बिकट स्थिर अन्नाची आहे. अनेक जण अन्नान्न जीवन जगत आहेत जगात.

आणि दोन-चार दिवस न खाताच त सेच पडून राहतात आणि खराब झाले म्हणून फेकून द्यायचे. विशेषत: डाळिंब, सफरचंद, शेवटी दोन-चार केळी हमखास फेकून दिली जातात. चिरापचा, सोलापचा कंटाळा हे त्याचे करण. घरात अन्न तयार असून उगाच पिज्जा, मंचुरियन किंवा हॉटेलातील पदार्थ आणायचे. ते पण पूर्ण न खाता सकाळी फेकून द्यायचे, रात्रीच्या उरलेल्या शिळ्या अन्नासोबत. अन्न आणि पैशाचा अपव्यय उगाच. धान्यसाठा हवा घरात म्हणून पोत्याने धान्य विकत घ्यायचे. त्याची काळजी न घेता तशीच साठवण करायची. दोन-तीन महिन्यांतर कीड लागली म्हणून त्यातले अर्धाधिक धान्य फेकून द्यायचे. कुरडया, खारोड्या, शेवपा बनवापच्या; हल्ली विकत आणतात. त्या डब्बात घालून ठेवायच्या. त्या आहेत याचा विसर पडतो. काही दिवसांनी कुठल्या तरी कारणांनी डब्बापर्यंत आपण पोहोचतो. लक्षात येते की, अरे! याचा तर वास येतोय. मग काय! द्या फेकून. सातूचे पीठ, लाह्याचे पीठ, मेतकूट यांच्याबाबतीही हेच होते. वर्षभरातील अन्नाचा विचार केला तर जवलजवळ ३० टक्के अन्न वरील प्रकारे वाया दवडतो आपण. याला समर्थानी 'अधर्म' म्हटले आहे. पूर्वी आपल्याकडे म्हणायचे की, 'खाऊन माजा, टाकून माजू नका!' पूर्वीच्या काळी स्वयंपाकापूर्वी अंदाज घेतला जायचा. त्यानुसार स्वयंपाक केला जायचा. एकत्रित भोजन घेतले जायचे. अन्नपूर्णा असायची. एक माणूस जेवु शेकेल इतके अन्न घरात असायचे, पण वाया जाईल इतके शिजत नसे. आणि चुकलाच अंदाज एखादवेळी तर दुसरे दिवशी 'सिरीमी अमी' असायची. जास्ते थांडा तरी तर उत्तम प्रेतातील तेचा

अन्न सुरक्षा निर्वेशांकात भारत ११३ प्रमुख राष्ट्रांतून ६८ व्या क्रमांकात आहे. वैशिक उपासमारीत भारत १२५ प्रमुख देशांपैकी १११ व्या क्रमांकात आहे. भारतात १९५ दशलक्ष कुपोषित बालके आहेत. बिकट स्थिरांचारात आहे आपल्यातु जर द्वी स्थिरी नम्बेत तर देतारी कपा सम्पर्क

पदार्थ आणायचे. ते पण पूर्ण न खाता सकाळी फेकून द्यायचे, रात्रीच्या उरलेल्या शिळ्या अन्नासोबत. अन्न आणि पैशाचा अपव्यय उगाच. धन्यसाठा हवा घरात म्हणून पोत्याने धान्य विकत घ्यायचे. त्याची काळजी न घेता तशीच साठवण करायची. दोन-तीन महिंयांतच कीड लागली म्हणून त्यातले अर्धाधिक धान्य फेकून द्यायचे. कुरडया, खारोडया, शेवाब बनवापच्या; हल्ली विकत आणतात. त्या डब्बात घालून ठेवायच्या. त्या आहेत याचा विसर पटडतो. काही दिवसांनी कुठल्या तरी कारणांनी डब्बापर्यंत आपण पोहोचतो. लक्षात येते की, अरे! याचा तर वास येतोय. मग काय! द्या फेकून. सातवू पीठ, लाह्याचे पीठ, मेतकूट यांच्याबाबतीही हेच होते. वर्षभरातील अन्नाचा विचार केला तर जवलजवळ ३० टक्के अन्न वरील प्रकारे वाया दवडतो आपण. याला समर्थानी 'अधर्म' म्हटले आहे. पूर्वी आपल्याकडे म्हणायचे की, 'खाऊन माजा, टाकून माजू नका!' पूर्वीच्या काळी स्वयंपाकापूर्वी अंदाज घेतला जायचा. त्यानुसार स्वयंपाक केला जायचा. एकत्रित भोजन घेतले जायचे. अन्नपूर्णा असायची. एक माणसू जेवू शेकेल इतके अन्न घरात असायचे, पण वाया जाईल इतके शिजत नसे. आणि चुकलाच अंदाज खाचावेली तर दुसरे दिवशी 'सिंहीमी' असायची. जास्ते थांबा तांबा तर तांबा फारेली तेचा

स्वयंपाक करताना घरातील सर्व यथेच्छ जेवले पाहिजेत याची काळव्या; पण जेवढे आवश्यक तितकेच शिंजवा. फळफळवळ जरूर आणा, ती फळे केवळ चिरप्याचा कंठाळ म्हणून वाया जातात. कुणीतरी पुढाचेऊन चिरली पाहिजेत; विशेषत: डाळिंब फोडून दाणे काढून त्यावर म्हणून मीठ-साखर घालून सर्वांना खायला दिली पाहिजे. लोणची दररोज जेवणात आवर्जन ठेवा म्हणजे ती वापरात येतील. कुरड्या, खारोड्या, सातपदार्थ एकत्रित बसून त्याचा आस्वाद घ्या. हे पदार्थ वाया जातात. कारण त्य प्रक्रिया कंठाळवाणी आहे. गपापाटपांनी ती आनंदायी होते.

धान्य साठवण योग्य प्रक्रिया करून ठेवा नाहीतर महिन्याला एकेक वाणा. आजकाल साठवणुकीची गरज नाही. पदार्थ बनविताना 'तुम काही म्हणून हम करते' असा भाव नको. घरातील सदस्यांना काय आवडते ते बनवाच शेजारणीशी मिथ्या शर्यत नको. लग्न समारंभात तर सर्वांनी खूप काळव्या घेतली पाहिजे.

एका होटेलने नियमच केला की, ताटाट टाकात तर दंड अणी टाकात घेतील नाही. त्यात असेही स्थान नियम नाही अणी असा

शक्तिमान असायचा. म्हणजे मात उरला तर त्याता फाडणा दुर्जन चमचमीत फोडऱ्याचा भात बनायचा. पोक्या उरल्या तर तुकडे बनवले जायचे. त्या पदार्थातील शिळेपणा मासूल टाकला जायचा. ते खाण्यातही किंती उल्हास असायचा. उल्हास गृहीणमध्येही आणि खाण्याच्या कुटुंबीयांमध्येही असायचा. दुर्दैवने हा उल्हास घराबाहेर कुठेतरी हरवला. 'गाडीवाला आया घरसे कवरा निकाल' हा भोगा कानाकर पडताच शिळे पदार्थ वापरात आणण्यापेक्षा फेकून देण्याचीच घाई. लक्षत ठेवा! लग्न समारंभादी विविध कार्यक्रमांत होणारी अन्नाची नासाडी न बघवता येणारी आहे. रेवे किंवा इतर प्रवासात खाणे कमी आणि फेकून अधिक देतात माणसे. अन्न पूण्यब्रह्म आहे. त्याचा आदर करा. अजनही दर्गम भागात मागून आणलेल्या पोक्या-भाकीरी उन्हात सुकवित्या

अनं धरा धञ्जन जा! जगात अनकाना खावता मळत नहा आण आ
अन्न टाकून माज असतो. वाया घालविल्याचे जराही दुःख, लाज-शा
युक्तल्याची भावना आपल्या चेह्यावर नसते. उलट त्याचा गर्व आणि अभिव
ावतो कित्येकांना. हे पशुवत् वागणे आहे. आपण जर महिन्यातुन एक दि
उपवास धरला तर जगातील अब्जावधी माणसे पोट भरून जैवू शकत
उपवास जाऊ द्या, पण काटकसर तर करा. म्हणूनच समर्थ रामदास
आपल्याला खडसावले...

आपण यथेच्छ जेवणे । उरले ते वाटणे ॥
परतु वाया दवडणे । हा धर्म नव्हे ॥

९८२२२६२७

शिवरायांसारखा असावा

वाच

निकालाच्या निमित्ताने जी गरळ ओकली जात आहे ती ऐकत्यावर शब्दांची आठवण होते, तो म्हणाला होता, सारखा असावा, याचा बोध सध्याचे विरोधक शाल विझली, तुतारीचे सूर थांबले, हिंदू जगातलवारी तल्पू लागल्या. हिरव्या फूटकारांचा कर्ण पांडव असताना सुद्धा दुर्दैवने दुर्घेधनाचा वाच्या पक्षाला मिळाला आणि सर्व विद्या फुकट तांगेला हा महाभारताचा इतिहास आहे. पैशाने ते हा भ्रमाचा भोपळा मतदारांनीच फोडला. या वाटेला गेले आणि संतांचा अपमान केला चांचा परशुरामही होतो हेच या निकालातून स्पष्ट वाणक्य हिरव्याची तरफदारी करतो तेव्हा तो जागांवरच विजयी होतो हेसुद्धा स्पष्टपणे नंतांना पंधरा मिनिट कापून काढप्याची भाषा हेंदेत सोडल्यामध्ये प्रगम्भ आला हे आता

तरी उद्घव ठाकरे मान्य कवादत्यामुळे सिंहाने फक्त शें बेशुद्ध पाडली आहे, जर संभव काय घडेल? याचे चिंतन महाम्हणून तरी सभागृहात बसावा भविष्य ना उरले हाती, अशी श्रीराम सतत गर्जती हे बघण्यात.

अमोल करकरे / १९६

प्लॉस्टिक कप ट

10 of 10

तरी उद्घव ठाकरे मान्य करतील का? पाच टक्के मतदान वाढल्यामुळे सिंहाने फक्त शेपटी हलवून आयाळीवरची माशी बेशुद्ध पाडली आहे, जर संपूर्ण हिंदू निद्रेतून जागा झाला तर काय घडेल? याचे चिंतन महाआणाडीने केले तरच विरोधी नेते म्हणून तरी सभागृहात बसण्याची संधी प्राप्त होईल अन्यथा भविष्य ना उरले हाती, अशी झाली दुर्गती आणि सत्ताधारी श्रीराम सतत गर्जती हे बघण्याशिवाय पर्याय उरणार नाही.

निकालाच्या निमित्ताने जी गरळ
आ॒ ओकली जात आहे ती ऐकत्यावर
शब्दांची आठवण होते, तो म्हणाणा होता,
सारखा असावा, याचा बोध सध्याचे विरोधक
शाल विझली, तुतारीचे सूर थांबले, हिंदू जगा
तलवारी तळपू लागत्या. हिरव्या फूटकरांचा
कर्ण पांडव असताना सुद्धा दुर्देवाने दुर्योधनाचा
वंचया पक्षाता मिळाला आणि सर्व विद्या फुकट
ला गेला हा महाभारताचा इतिहास आहे. पैशाने
ते हा भ्रमाचा भोपळा मतदारांनीच फोडला.
या वाटेला गेले आणि संतांचा अपमान केला
संतांचा परशुरामही होतो हेच या निकालातून स्पष्ट
वाणिक्य हिरव्याची तरफदारी करतो तेहा तो
जांगावरच विजयी होतो हेसुद्धा स्पष्टपणे
यांना पंधरा मिनिटात कापून काढप्याची भाषा
यांनी यांनीही औरांजेबापासून बोध घ्यावा.
हेंदेत सोळत्यामध्ये प्रगाम्य आला हे आता

दिला जातो. मविआचे विकासाकडे दुर्लक्ष,

इव्हीएमकडे लक्ष
नुकेतच विधानसभा निवडणुकीचे निकाल जनतेसमो
आले असून, त्यांचा कल ज्याकडे होता ते विधानसभा
निवडणुकीत दिसून आले आणि जनतेचे उमेदवार विजये
ज्ञाले. त्यामुळे महायुतीला त्यात बहुमत प्राप्त झाले परं
निवडणुकीत महाविकास आधारीच्या बहुतांश उमेदवारान
पराभूत व्हावे लागल्याने त्यांनी इव्हीएम यंत्रावर आक्षेप
घेतला आणि आंदोलन उभारले. सत्ताग्राप्तीसाठी राज्यभूमि
आंदोलन छेडले जात आहे. निवडणूक ही मतदारांच्या
पसंतीनुसार होते. ज्याकडे त्यांचा कल असतो तेच उमेदवार
निवडून येतात. प्रत्यक्ष मतदान आधारावर जय-प्राराजिणी
होत असतो याची जाणीव असून देखील विधानसभा
निवडणुकीत महाविकास आधारीचा पराभव झाल्याने त्यांनी
मतदान यंत्रावर आक्षेप घेतला आहे. त्यांचे विकासाकडे
जनतेच्या समस्यांकडे दुरुक्ष झाले आणि पराभवाचे तोंड
पाहावे लागले.

मुनीश्वर मलेवार/७७४४०१०७८

सोलापूर दिनांक

सोलापूर तरुण भारत, सोलापूर येथून प्रकाशित केले.
आवृत्ती सातारा, संभाजीनगर, नारेड, परभणी, टिंगोली, जालना व बोड, तसेच चिंचवड, कलबुर्गी, बोंद (कर्नाटक) येथून प्रकाशित केले.

१। बुधवार, ४ डिसेंबर २०२४

सोन्यासाठी विवाहितेचा छळ करणाऱ्या पतीसह पाचजणांविरुद्ध गुन्हा दाखल

तभा वृत्तसेवा,
सोलापूर, दि. ३ डिसेंबर-

महेरुन सोने आणण्यासाठी विवाहितेचा छळ करणाऱ्या पतीसह पाचजणांविरुद्ध जोडभावी पेट पोलिस टाण्यात गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

याबाबत पुजा बसवराव जाधव (वय २७, रा. माने वस्ती, सप्राप्त चौक, सोलापूर) या विवाहितेच्या फिरांदीवरून पती बसवराज

जाधव, सासू शोभा, दीरं संतोष (रा. मध्यी, पुजा हिस्सालून पाइलून बोलून शिवीगाळ उन्हीने अशिवीनी माने, पतीचे मामा भोलेपा भंजीवी (रा. शिंदशाड, ता. ईंडी, जि. विजयपूर, कर्नाटक) यांच्याविष्ट गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. ९ डिसेंबर २०२२ ते २९ सप्टेंबर २०२३ या कालावधीत पुजा या त्यांच्या सासरी मध्यी येथे नादण्यास होत्या. जोडभावी पेट पोलिस टाण्या गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. पोलिस उपनिरीक्षक येढे पुढील तपास करीत आहेत.

► संक्षिप्त वृत्त...

महापरिनिवारण दिनानिमित्त उद्या कँडल मार्च, विविध कार्यक्रम
सोलापूर, दि. ३ डिसेंबर-

येथील त्रिरत्न बौद्ध महासंघाच्या वरीने महापरिनिवारण उद्योगात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना अभिवादन करण्यासाठी ५ डिसेंबरला सायंकाळी सात वाजत शांती कँडल मार्च (मूळपद यात्रा) काढण्यात येईल. फॉरेस्ट येथील डॉ. आंबेडकर हायस्कूलपासून धम्याची करुणादित्य यांच्या हृते दीपप्रज्ञलन करून ही यात्रा निघार आहे. डॉ. आंबेडकर पुतल्यास अभिवादन करून कँडल मार्चाचा समारोह होईल. तसेच ६ डिसेंबरला सायंकाळी ६ वाजत सुवर्णीप बुद्ध चिंचवड अवसे वस्ती आमराई येथे पुण्याचे धम्याची आदित्याचे यांचे प्रवक्तन होईल. ७ डिसेंबरला डॉ. आंबेडकर सोसायटी अंतोलीकर येथे धम्म मित्रासाठी कार्यशाळा होईल. ८ डिसेंबरला सकाती शिवाजीनगर मोरी खाना येथे धम्म अभ्यासाचे वर्ग होतील. १५२७८५४९४६ या मोबाइलवर संपर्क साधावा.

अक्कलकोट रोडवर चारचाकीने अनेक वाहनांना ठोकरले

सोलापूर, दि. ३ डिसेंबर-

अक्कलकोट रोडवर चारचाकी काढण्यात तीन दुचाकीना ठोकल्याने झालेल्या

अपघातात तीन जखमी झाले. हा अपघात मंगहवारी दुपारी ५८७ ट्रक कांदा आला. ५८७ हजार ७०८ किंटल कांद्याचा सकाती लिलावर झाला. किंटलाला किमान ५०० ते

रोड, सोलापूर), जाविद अब्दुलगामी बागवान (वय ४५, रा. कार्णिंग नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर), सादीक महिंबुसाब शेख (वय ५०, रा. कोडा नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर) असी जखमींची नावे असून त्यांना उपचारासाठी शासकीय रुणालयात दाखल करण्यात आले आहे. यातील जखमी हे सर्वजन अक्कलकोट नाका येथील विचारजार हॉटेलजवळ थाबले होते. त्यावेळी अक्कलकोटकडून सोलापूरकडे जाण्या एमएच १३ एडो ५१५३ या चारचाकी कारच्या चालाकाने कार भरधावे व निष्काळजीपणे चालवून एमएच १३ सीटी १६७७ क्रमांकाच्या रिक्षाला व एमएच १३ ईंडी ३६६५, एमएच १३ ईंडी २५१ आणि आणगी एका दुचाकीला जारीदार घडक दिली. या अपघातात वरील तिघेज जखमी झालेल्या त्यांना उत्तम गावडे यांनी शासकीय रुणालयात दाखल केले.

दृश्यान, सोमावारी पहाड उजाडण्यापूर्वीच सोलापूर बाजार समितीच्या आवारात ५८७ ट्रक

कांदा आला. ५८७ हजार ७०८ किंटल कांद्याचा

सोलापूर आवारात दाखल करण्यात आले आहे.

अक्कलकोट रोडवर चारचाकी वाहनाने रिक्षा तीन दुचाकीना ठोकल्याने झालेल्या अपघातात तीन जखमी झाले. हा अपघात मंगहवारी दुपारी ५८७ ट्रक कांदा आला. ५८७ हजार ७०८ किंटल कांद्याचा सकाती लिलावर झाला. किंटलाला किमान ५०० ते

रोड, सोलापूर), जाविद अब्दुलगामी बागवान (वय ४५, रा. कार्णिंग नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर), सादीक महिंबुसाब शेख (वय ५०, रा. कोडा नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर) असी जखमींची नावे असून त्यांना उपचारासाठी शासकीय रुणालयात दाखल करण्यात आले आहे. यातील जखमी हे सर्वजन अक्कलकोट नाका येथील विचारजार हॉटेलजवळ थाबले होते. त्यावेळी अक्कलकोटकडून सोलापूरकडे जाण्या एमएच १३ एडो ५१५३ या चारचाकी कारच्या चालाकाने कार भरधावे व निष्काळजीपणे चालवून एमएच १३ सीटी १६७७ क्रमांकाच्या रिक्षाला व एमएच १३ ईंडी ३६६५, एमएच १३ ईंडी २५१ आणि आणगी एका दुचाकीला जारीदार घडक दिली. या अपघातात वरील तिघेज जखमी झालेल्या त्यांना उत्तम गावडे यांनी शासकीय रुणालयात दाखल केले.

चारचाकी वाहनाच्या धडकने दुचाकीवरील तस्वीरी जखमी

सोलापूर, दि. ३ डिसेंबर-

चारचाकी वाहनाच्या धडकने धराकडे दुचाकीवरील जाणारी तस्वीरी जखमी झाली. ऐश्वर्या राजकुमार भोसले (वय २५, रा. कार्णिंग नगर, सोलापूर) असे जखमींचे तस्वीरीचे नाव आहे. ऐश्वर्या भोसले या मंगळवारी दुपारी दोनच्या सुमारास झाला. सुनिल राम गावडे (वय ५४, रा. रमन नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर), जाविद अब्दुलगामी बागवान (वय ४५, रा. कार्णिंग नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर), सादीक महिंबुसाब शेख (वय ५०, रा. कोडा नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर) असी जखमींची नावे असून त्यांना उपचारासाठी शासकीय रुणालयात दाखल करण्यात आले आहे. यातील जखमी हे सर्वजन अक्कलकोट नाका येथील विचारजार हॉटेलजवळ थाबले होते. त्यावेळी अक्कलकोटकडून सोलापूरकडे जाण्या एमएच १३ एडो ५१५३ या चारचाकी कारच्या चालाकाने कार भरधावे व निष्काळजीपणे चालवून एमएच १३ सीटी १६७७ क्रमांकाच्या रिक्षाला व एमएच १३ ईंडी ३६६५, एमएच १३ ईंडी २५१ आणि आणगी एका दुचाकीला जारीदार घडक दिली. या अपघातात वरील तिघेज जখमी झालेल्या त्यांना उत्तम गावडे यांनी शासकीय रुणालयात दाखल केले.

दृश्यान, सोमावारी पहाड उजाडण्यापूर्वीच सोलापूर आवारात ५८७ ट्रक

कांदा आला. ५८७ हजार ७०८ किंटल कांद्याचा

सोलापूर आवारात दाखल करण्यात आले आहे.

अक्कलकोट रोडवर चारचाकी वाहनाने रिक्षा तीन दुचाकीना ठोकल्याने झालेल्या अपघातात तीन जखमी झाले. हा अपघात मंगहवारी दुपारी ५८७ ट्रक कांदा आला. ५८७ हजार ७०८ किंटल कांद्याचा सकाती लिलावर झाला. किंटलाला किमान ५०० ते

रोड, सोलापूर), जाविद अब्दुलगामी बागवान (वय ४५, रा. कार्णिंग नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर), सादीक महिंबुसाब शेख (वय ५०, रा. कोडा नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर) असी जखमींची नावे असून त्यांना उपचारासाठी शासकीय रुणालयात दाखल करण्यात आले आहे. यातील जখमी हे सर्वजन अक्कलकोट नाका येथील विचारजार हॉटेलजवळ थाबले होते. त्यावेळी अक्कलकोटकडून सोलापूरकडे जाण्या एमएच १३ एडो ५१५३ या चारचाकी कारच्या चालाकाने कार भरधावे व निष्काळजीपणे चालवून एमएच १३ सीटी १६७७ क्रमांकाच्या रिक्षाला व एमएच १३ ईंडी ३६६५, एमएच १३ ईंडी २५१ आणि आणगी एका दुचाकीला जारीदार घडक दिली. या अपघातात वरील तिघेज जখमी झालेल्या त्यांना उत्तम गावडे यांनी शासकीय रुणालयात दाखल केले.

चारचाकी वाहनाच्या धडकने दुचाकीवरील तस्वीरी जखमी

सोलापूर, दि. ३ डिसेंबर-

चारचाकी वाहनाच्या धडकने धराकडे दुचाकीवरील जाणारी तस्वीरी जखमी झाली. ऐश्वर्या राजकुमार भोसले (वय २५, रा. कार्णिंग नगर, सोलापूर) असे जखमींचे तस्वीरीचे नाव आहे. ऐश्वर्या भोसले या मंगळवारी दुपारी ५८७ ट्रक कांदा आला. ५८७ हजार ७०८ किंटल कांद्याचा

सोलापूर आवारात दाखल करण्यात आले आहे.

अक्कलकोट रोडवर चारचाकी वाहनाने रिक्षा तीन दुचाकीना ठोकल्याने झालेल्या अपघातात तीन जखमी झाले. हा अपघात मंगहवारी दुपारी ५८७ ट्रक कांदा आला. ५८७ हजार ७०८ किंटल कांद्याचा सकाती लिलावर झाला. किंटलाला किमान ५०० ते

रोड, सोलापूर), जाविद अब्दुलगामी बागवान (वय ४५, रा. कार्णिंग नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर), सादीक महिंबुसाब शेख (वय ५०, रा. कोडा नगर, अक्कलकोट रोड, सोलापूर) असी जখमींची नावे असून त्यांना उपचारासाठी शासकीय रुणालयात दाखल करण्यात आले आहे. यातील जখमी हे सर्वजन अक्कलकोट नाका येथील विचारजार हॉटेलजवळ थाबले होते. त्यावेळी अक्कलकोटकडून सोलापूरकडे जाण्या एमएच १३ एडो ५१५३ या चारचाकी कारच्या चालाकाने कार भरधावे व निष्काळजीपणे चालवून एमएच १३ सीटी १६७७ क्रम

► ज्ञानमृत आनंदलहरी - १६३

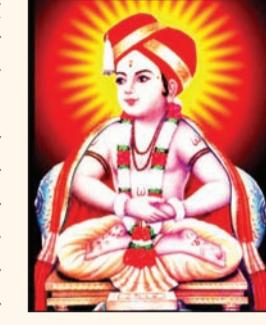
पुत्राचे अपराध | जरी जाहले अगाध |
तरी पिता साहे निंद्वाई तसेच साहिजो जी ||

त्रीमळगवर्णीता म्हणजे श्रीगणेशी म्हणजे भगवंतांनी अंजुनाला विविध अंगांनी केलेला उपदेश आहे. श्री ज्ञानेश्वरी म्हणजे या श्रीमद्भगवतीतेचे मराठी भाषेत रुपात आहे, हे जरी सत्य असले तरीही, श्री ज्ञानेश्वरी हा केवळ रुपात केलेला पुण्य नाही तर समाजातील अनेक समस्यांची, प्रशंसांची उकल श्री ज्ञानेश्वरी अनेक उदाहरणांचा, अनुभवात्या सहायाने श्री ज्ञानेश्वरी केली आहे. श्री ज्ञानेश्वरी म्हणजे केवळ श्रीमळगवर्णीतेचे मराठीकरण असते, तर आज वाचकांनी संख्या सातत्याने वाढत गेली नसती. एक-दोनदा गीतेचा अर्थ मराठीत समजून घेऊन वाचक थोबले असते. पण या ज्ञानेश्वरीमध्ये समाजातील सर्व वार्चींचे प्रतिबिंब अल्यवंत उक्कृष्ट प्रकारे व आपल्या नृदयाला शेवटले असा प्रकार माझलींनी रेखाटले असल्याने ही ज्ञानेश्वरी अपराध आहे. समाज जिवानाचा एक विभाज्य घटक बनण्याचे समर्थ या ज्ञानेश्वरीमध्ये आहे. माझलींना असा अनेक ओव्या सूचल्या आहेत की, ज्ञा ओव्यांना आपण जणू काही माझासाठीच लिहिल्या आहेत की काय, असे वाचकांना वाटते. उदाहरण म्हणून आजवीची ओव्याची पहा, माझली म्हणतात, पुत्राचे अपराध।

जरी जाहले अगाध | तरी पिता साहे निंद्वाई | तसेच साहिजो जी ||. अर्थात, पुत्राचे आपराध किंतुही जरी मोठे, अगाध असले तरीही बाप त्याच्यांनी वैर न करता, ते अपराध तो सहन करतो, आपल्या पोटात घालतो. माझलींचे हे उदाहरण आपण सर्वांनाच लागू फडते, यात शंका असण्याचे कारणात नाही. असांज जर ही याची आपणाला लागू फडत नसेल तर अपण बाप कसले नि युक्त कसले?

अंजुनाने भावंतांना खुप त्रास दिला, हे सत्य जरी असले तरी भगवंतांना त्याचे काही वाटले नाही. पण अंजुनाला स्वतःलाच वाईट वाटते. म्हणून तो इन्हनी आहे, हे भगवंता मी तुला न ओळखल्याने मी तुझ्याशी कसाही वागलो, तुला मी वडेल तसेच प्रश्न विचाले माझाहातुन तुझ्याबाबतीत नको ते घडले. हे भगवंता हे सर्व माझ्या वडिलांप्रामाणे माफ कर, कारण तु मला माझ्या वडिलांच्या टिकाणी आहेस. माझली, अंजुनाचा हा लडीवाळपणा, नप्रणाला अल्यवंतीचे सांगताना उपरोक्त ओव्याचा आपार घेत आहेत. बापाचे -हदय मुलांचे अपराध सहन करण्याचे समर्थ ठेवते, हे जरी सत्य असले तरीही, पुत्राने सुध्या विचार करावा की, आपण आपल्या बापाला किती त्रास देतो. आयुराध सहन करण्याचा बापाला न्हातारपणी त्रास दिला ज्ञानाचा नाही याची काळजी पुत्रांनी च्याची. आयुर्याध अपराध सहन केलेले नृदय म्हातारपणी थकलेले असते, त्या नृदयात पुत्रांनी आपले प्रेम भरू पित्याचे नृदय तरुण केल्यास पुत्राचा खाचा अथवें उद्घार होईल यात शंका असण्याचे कारणाचा नाही. आई वडिलांकडे लक्ष देणे ही प्रत्येकाची नैतिक जबाबदारीच असेते.

जय जय राम कृष्ण हरी।

- ज्ञानदास डॉ. विजयकुमार फड
मो. १४२२१६४४८

► सुप्रभात

आजचा दिवस

वार : बुधवार	दिनविशेष -
दि. ४ डिसेंबर २०२४	भारतीय नौदल दिवस
विक्रम संवत् २०८०-८१	चांगला दिवस
शके - १९४६	....राहू काल....
संवत्सर - क्रोधी नाम	रविवार : दु. ४.३० ते ६.००
मास - मार्गशीर्ष	सोमवार : स. ७.३० ते ९.००
शु. तृतीय (१३.१०)	मंगळवार : दु. ३.०० ते ४.३०
ऋतु - वर्षंत	बुधवार : दु. १२ ते १.३०
नक्षत्र - पूर्वांशादा (१७.१४)	गुरुवार : दु. १.३० ते २.००
योग - गंड (१३.५५)	शुक्रवार : स. १०.३० ते १२
करण - वर्षिज (२५.०२)	शनिवार : स. १ ते १०.३०

राशीभविष्य

मेष : मन उत्साही राहिल्यामुळे आजचा दिवस चांगला जाईल. लांब रहात असलेल्या नातोवाईकांकडून फायदा मिळेल. व्यापार चांगला चालेला, बोलण्यावर निंवत्रण ठेवा.

वृषभ : आपल्याला नवीन संघी मिळतील. राजकीय व्यक्तिंपासून फायदा होईल. कायवेक्षीत्रात प्रगती होईल. दुसऱ्याच्या काम त फस्तक्षेप करून नका. प्रवास सुखकारक राहील.

मिथुन : अर्थिक फायदा ज्ञाल्यामुळे आनंदी रहात. व्यापारात प्रगती होईल. कायवेक्षीत्रात प्रगती होईल. दुसऱ्याच्या काम त हस्तक्षेप करून नका.

कर्क : मुलांच्या कार्यक्षेत्रातील शुभ बातम्या प्राप्त नोंदीमध्ये अधिकारी आपले काम करून नका.

मध्य : नवीन कामाची संबंध येण्याचा योग आहे. कोणतो तरीके संधर्यात असलेला ग्राहण करून नका.

क्रांक : कौटुंबिक वातावरण आनंदी असल्यामुळे आपले कामात लक्ष लागेल. सामाजिक प्रतिष्ठेव वाढत वाढतीचे योग्य वातावरण आहे.

कन्या : मनोनीत होईल. मुलांचे प्रेम मिळेल. व्यापारात नवीन तांच्या चांगली वाटती तरीही पाहिजे.

कन्या : मनोनीत होईल. मुलांचे प्रेम मिळेल. व्यापारात नवीन योजनाची गती असीच राहू द्या.

आपल्या व्यसनाना चालना देऊ नका.

तुळ : चांगल्या लोकांच्या गाठी होतील ते आपले हिंतीचंतर असलील. प्रवास सावधानीने करावा. योजना कायवेक्षीयीत होतील. एखादे अवघड काम झाल्याने आनंदी रहात.

वृश्चिक : आपल्याला नवीन संघी मिळतील. राजकीय व्यक्तिंपासून फायदा होईल. कायवेक्षीत्रात प्रगती होईल. दुसऱ्याच्या काम त हस्तक्षेप करून नका. प्रवास सुखकारक राहील.

मिथुन : अर्थिक फायदा ज्ञाल्यामुळे आनंदी रहात. व्यापारात प्रगती होईल. खाण्या पिण्याकडे लक्ष देणे ही अवघड काम झाल्याने आनंदी रहात.

कर्क : मुलांच्या कार्यक्षेत्रातील शुभ बातम्या प्राप्त नोंदीमध्ये अधिकारी आपले काम करून नका.

मध्य : नवीन कामाची संबंध येण्याचा योग आहे. कोणतो तरीके संधर्यात असलेला ग्राहण करून नका.

क्रांक : कौटुंबिक वातावरण आनंदी असल्यामुळे आपले कामात लक्ष लागेल. सामाजिक प्रतिष्ठेव वाढत वाढतीचे योग्य वातावरण आहे.

कन्या : मनोनीत होईल. मुलांचे प्रेम मिळेल. व्यापारात नवीन तांच्या चांगली वाटती तरीही पाहिजे.

कन्या : मनोनीत होईल. मुलांचे प्रेम मिळेल. व्यापारात नवीन योजनाची गती असीच राहू द्या.

योग्य कार्यकारी अधिकारी

वेणु

संक्षिप्त वृत्त

रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया
(गवई गट) च्या निवडी जाहीर

नातेपुते, दि. ३ डिसेंबर-

रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया (गवई गट) सोलापूर शहर व जिल्हाच्या वर्तीने पक्ष वाढीसाठी बैठक समुद्री होल, सोलापूर येथे झाली. त्या बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी, रिपब्लिकन पार्टी आफ इंडिया महाराष्ट्र प्रदेश अध्यक्ष कायपा कांबळे यांनी होते. यांप्रसंगी नूतन महाराष्ट्र अध्यक्ष झाल्याबदल त्यांचे सत्कार करण्यात आला. यावेळी रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया महाराष्ट्र राज्य उपायक्ष श्रीकांत नानासाहेब सावत महाराष्ट्राच्या उपायक्ष प्रकाशाऱ्यांनी अल्पसंख्यांचे सर्व पदाधिकारी व जायपा कायांच्यांची निवड करण्याआली. यावेळी सोलापूर जिल्हा कायांच्यांची वैभव धांड्यांची यांची निवड करण्यात आली. तर मालविका तालुका रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया (गवई गट) तालुकाच्यांपासून रेमेश साठवे. यांची निवड करण्यात आली. व महाराष्ट्र संस्मित यांची मालविका तालुका उपायक्षपदी निवड करण्यात आली तेलंगाना पदाधिकारी-यांची निवड केली.

रिपाइं आठवले गटाच्यावतीने
संदीप कोहिनकर यांचा सत्कार

अक्कलकोट, दि. ३ डिसेंबर-

सोलापूर जिल्हा परिषदेचे अतिरिक्त मुळ्य कायकारी अधिकारी संदीप कोहिनकर हे दुसऱ्यांदा त्यांच्याकडे २१ दिवसांसाठी मुळ्य कायकारी अधिकारी पादाचा पदभार दिल्याने रिपाइं आठवले गटाच्या वर्तीने त्यांचा सत्कार रिपाइं अक्कलकोट तालुका अध्यक्ष अविनाश मदिखांवे, यांच्या हत्ते करण्यात आले. यावेळी रिपाइं तालुका उपायक्ष प्रकाश गडगडे, गौतम मदिखांवे, शिवराज जमगे, गणेश कांदे, उमेश पांढरे आदी उपस्थित होते.

अशोक नागटिळक महाराज यांचा
भगवंत ब्लड बैंकेकडून सन्मान

बार्षी, दि. ३ डिसेंबर-

मानवता बहुदेशीय सामाजिक संस्थेचे (रातंजन) संस्थापक अशोक नागटिळक महाराज यांचा भगवंत ब्लड बैंकेकडून जनसंघक अधिकारी गणेश जगदाळे यांच्या हत्ते सत्कार करण्यात आला. यावेळी भगवंत ब्लड बैंकेचे जनसंघक अधिकारी गणेश जगदाळे, महामानव सामाजिक संस्थेचे संस्थापक अध्यक्ष भैरवनाथ चीधरी, मानवता संस्थेचे सचिव वापू नागटिळक, उपायक्ष गौतम नागटिळक, टेक्निकल एजेंसी जगदाळे, स्वपील भालशंकर, निलेश गिराम, बैंकेचे कर्मचारी, संस्थेचे पदाधिकारी यावेळी उपस्थित होते.

आ. सचिन कल्याणशेंद्री यांची
शिवपुरी संस्थेला भेट

अक्कलकोट दि. ३ डिसेंबर-

शिवपुरी संस्थानकडून विश्व फाउंडेशनचे अध्यक्ष डॉ. पुरुषोत्तम राजीमवाले यांच्या हस्ते अक्कलकोटचे नूतन आमदार सचिन कल्याणशेंद्री यांचा समान करण्यात आला. आमदार सचिन कल्याणशेंद्री व त्यांच्या धर्मपती शंभवी कल्याणशेंद्री शिवपुरीला भेट देऊन परम सदूरु श्री गजानन महाराजांचे अशीर्वाद घेतले. यावेळी विश्व फाउंडेशनचे अध्यक्ष डॉ. पुरुषोत्तम राजीमवाले, शंभवी कल्याणशेंद्री आदी उपस्थित होता. यावेळी सपलीक अग्निहोत्र केले. विश्व फाउंडेशनचे अध्यक्ष डॉ. पुरुषोत्तम राजीमवाले व आमदार सचिन कल्याणशेंद्री यांच्यांचे अक्कलकोट शहर व तालुक्याच्या विकासावर सुमारे अर्धा तास चर्चा झाली.

जिल्हा

अक्कलकोटमध्ये अवकाळी पावसाच्या सरी

द्राक्ष, कांदाखाठी मारक; ज्वारीखाठी पोषक

तभा वृत्तसेवा,

अक्कलकोट, दि. ३ डिसेंबर-

अक्कलकोट शहर व परिसरात मंगळवारी दुपारी पावसाच्या हलक्याचा सरी कोसळल्या. दिवसभर कोंदट हवामान ढगांनी व धुक्कांनी अच्छादलेले काकाश सूर्योक्तकाशाचा अभाव यामुळे नागरिकांना सरी खोकला कफ ताप अंगठी आवाराचे प्रमाण वाढले आहे. अवेळी पावसामुळे काही पिकाना फटका बासण्याची व ज्वारी गहू पिकाना पोषक असल्याचे बोलले जात आहे.

मंगळवारी दिवसभर अक्कलकोट शहर व परिसरात काळे डांग अच्छादलेले धुक्के सूर्योक्तकाशाचा अभाव कोंदट हवामान होते दुपारी काही कोसळल्या. हा पाऊस महाला पदारपात आला. यावेळी राज्यांच्या अल्पसंख्यांचे सर्व पदाधिकारी व जायपा कायांच्यांची निवड करण्याआली. यावेळी सोलापूर जिल्हा कायांच्यांची वैभव धांड्यांची यांची निवड करण्यात आली. तर मालविका तालुका रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया (गवई गट) तालुकाच्यांपासून रेमेश साठवे. यांची निवड करण्यात आली. व महाराष्ट्र संस्मित यांची मालविका तालुका उपायक्षपदी निवड करण्यात आली तेलंगाना पदाधिकारी-यांची निवड केली.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

रुणाच्या संखेत वाढ झाली आहे.

वड्डला तेलंग लहान मुलांना अंतर प्रतिकूल हवामान असून आरोग्याकार विपरीत परिणाम होत आहे.

नागरिकांनी ताजे ग्रेस अन्न खावे फलहार घ्यावा. उबदार कपेंडे वापरा थड पदार्थ खाणे टाळावे. ताप अंगठी असल्यास वेळीच उपचार घ्या, असे आवालन डॉ. आर. च्वी. पाटील यांनी केले.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

रुणाच्या संखेत वाढ झाली आहे.

वड्डला तेलंग लहान मुलांना अंतर प्रतिकूल हवामान असून आरोग्याकार विपरीत परिणाम होत आहे.

नागरिकांनी ताजे ग्रेस अन्न खावे फलहार घ्यावा. उबदार कपेंडे वापरा थड पदार्थ खाणे टाळावे. ताप अंगठी असल्यास वेळीच उपचार घ्या, असे आवालन डॉ. आर. च्वी. पाटील यांनी केले.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

रुणाच्या संखेत वाढ झाली आहे.

वड्डला तेलंग लहान मुलांना अंतर प्रतिकूल हवामान असून आरोग्याकार विपरीत परिणाम होत आहे.

नागरिकांनी ताजे ग्रेस अन्न खावे फलहार घ्यावा. उबदार कपेंडे वापरा थड पदार्थ खाणे टाळावे. ताप अंगठी असल्यास वेळीच उपचार घ्या, असे आवालन डॉ. आर. च्वी. पाटील यांनी केले.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

रुणाच्या संखेत वाढ झाली आहे.

वड्डला तेलंग लहान मुलांना अंतर प्रतिकूल हवामान असून आरोग्याकार विपरीत परिणाम होत आहे.

नागरिकांनी ताजे ग्रेस अन्न खावे फलहार घ्यावा. उबदार कपेंडे वापरा थड पदार्थ खाणे टाळावे. ताप अंगठी असल्यास वेळीच उपचार घ्या, असे आवालन डॉ. आर. च्वी. पाटील यांनी केले.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

रुणाच्या संखेत वाढ झाली आहे.

वड्डला तेलंग लहान मुलांना अंतर प्रतिकूल हवामान असून आरोग्याकार विपरीत परिणाम होत आहे.

नागरिकांनी ताजे ग्रेस अन्न खावे फलहार घ्यावा. उबदार कपेंडे वापरा थड पदार्थ खाणे टाळावे. ताप अंगठी असल्यास वेळीच उपचार घ्या, असे आवालन डॉ. आर. च्वी. पाटील यांनी केले.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

रुणाच्या संखेत वाढ झाली आहे.

वड्डला तेलंग लहान मुलांना अंतर प्रतिकूल हवामान असून आरोग्याकार विपरीत परिणाम होत आहे.

नागरिकांनी ताजे ग्रेस अन्न खावे फलहार घ्यावा. उबदार कपेंडे वापरा थड पदार्थ खाणे टाळावे. ताप अंगठी असल्यास वेळीच उपचार घ्या, असे आवालन डॉ. आर. च्वी. पाटील यांनी केले.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

रुणाच्या संखेत वाढ झाली आहे.

वड्डला तेलंग लहान मुलांना अंतर प्रतिकूल हवामान असून आरोग्याकार विपरीत परिणाम होत आहे.

नागरिकांनी ताजे ग्रेस अन्न खावे फलहार घ्यावा. उबदार कपेंडे वापरा थड पदार्थ खाणे टाळावे. ताप अंगठी असल्यास वेळीच उपचार घ्या, असे आवालन डॉ. आर. च्वी. पाटील यांनी केले.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

रुणाच्या संखेत वाढ झाली आहे.

वड्डला तेलंग लहान मुलांना अंतर प्रतिकूल हवामान असून आरोग्याकार विपरीत परिणाम होत आहे.

नागरिकांनी ताजे ग्रेस अन्न खावे फलहार घ्यावा. उबदार कपेंडे वापरा थड पदार्थ खाणे टाळावे. ताप अंगठी असल्यास वेळीच उपचार घ्या, असे आवालन डॉ. आर. च्वी. पाटील यांनी केले.

दुधनी रेदेवाडी, मिरजगी, संगोगी,

लातूर दिनांक

सोलापूर तरुण भारत, सोलापूर, (महाराष्ट्र) येथून प्रकाशित केले.
आवृत्ती सातारा, संभाजीगढ, धाराशिव, लातूर, नाडेड, परभणी, हिंगोली, जालना व
बीड (महाराष्ट्र), तसेच विजयपूर, कलबुर्गी, बीदर (कर्नाटक) येथून प्रकाशित केले.

१६ | बुधवार, ४ डिसेंबर २०२४

► संक्षिप्त वृत्त...

नववर्ष श्रीराम गोजमगुंडे स्मृती करंडक राज्यस्तरीय एकांकिका स्पर्धेचे उद्घाटन लातूर, दि. ३ डिसेंबर -

नववर्ष श्रीराम गोजमगुंडे हे चित्रपट तसेच नाट्य कलेला पूर्णपूर्ण वाहन घेतलेले महान व्यक्तिगत होते. आज त्याच्या स्मृतिप्रीतीर्थ राज्यस्तरीय एकांकिका स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले आहे. ही बाब भारतवाडाची लातूर अपांग दयानंद कला महाविद्यालय (विभाग) लातूरच्या वर्तीने लातूरावाला आयोजित करण्यात आलेल्या नववर्ष श्रीराम गोजमगुंडे स्मृती करंडक राज्यस्तरीय एकांकिका स्पर्धेचे उद्घाटन रविवारी पार पडले. याप्रसंगी स्पर्धेचे निमंत्रक विक्रीतो गोजमगुंडे, नाट्य परिवर्त्तने लातूर जिल्हाच्या प्रदीप पाटील खंडापूरक, धनंजय बेंडे, अजय गोजमगुंडे, निलेश सराफ, अमोल नानजकर, संघटक उमाकांत हुरुदे, अविक्कर गोजमगुंडे, अनिल कांबळे, नाट्यवाचन वायपार, डॉ. अशोक अरदवाड, बालकृष्ण धायगुंडे, प्रदीप भोंके, संजय अयचत, अपण गोंडे, सुरेखा मदने, डॉ. भायाश्री कुलकर्णी, डॉ. मुकुद फिसे, श्रुतिकांत ठाकूर, दीपल निलंगेक, डॉ. राणी स्वामी, सुधन्वा पत्को आदी मानवर उपस्थित होते.

वीरशैव लिंगायत समाजाच्या

वधू-वर परिचय मेलाव्याला प्रतिसाद

लातूर, दि. ३ डिसेंबर -

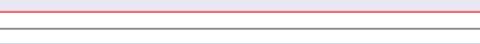
वीरशैव लिंगायत समाजातील विवाह इच्छुकासाठी समर्थक नोंदवी असलेली माहितीपुस्तिका दरवर्षी प्रकाशित केली जाते. महाराष्ट्रातील सवात मोठा विनामूल्य लिंगायत वधू-वर परिचय १२ वा राज्यस्तरीय मेलावा ३ नोव्हेंबर रोजी व्यापकरित्वा पार पडला. याचा दुसरा भाग १ डिसेंबर रोजी वीरशैव समाज सांस्कृतिक भवन, खंडोबा गळी लातूर येथे मोठ्या थाटात पार पडला. यावेळी या मेलाव्याच्या अध्यक्षस्थानी विजयकुमार वित्कोटे हे होते. यांचेकी व्यापारिठार पुनर प्रमुख विवेक जानते, संयोजक नागेश कन्दे, अश्वक अपिवेषे चौडे, प्रसाद नागुरे, वैभव विभूत, बालाजी पिंपळे, राजाभाऊ हलकुडे, दिलोप होनरवर, असोक अप्पा उपासे, उमाकांत नागोरे आर्दीची प्रमुख उपस्थिती होती.

सात एकर ऊस जलून खाक

निलंग, दि. ३ डिसेंबर -

निलंग येथील शेतकरी राजेंद्र शिवसप्ता सोरडे (बारापुऱे) या शेतकऱ्याचा सात एकर ऊस महाविरणण्या विद्युत पोलवरील तरेला उंचाव ठोकून कारखाना तोडीची आलेला सात एकर ऊस ऊस जलून खाक झाला आहे. याबाबत सोरडे यांनी महाविरणकडे नुकसान भरपाईची मागणी केली आहे. निलंग शिवारातील राजेंद्र शिवसप्ता सोरडे यांनी गट नंबर १६५/क या जमिनीवर ७ एकर जमिनीमध्ये ऊस पिकाची लागवड केलेली होती. परंतु दि. २६, नोव्हेंबर रोजी दुपारी ३ ते ४ वाजाप्याच्या सुमारास महाविरण विभागाच्या मेन वायरचे स्पारकिंग होऊन वायर ठुरुल्यामुळे ऊस पिकामध्ये शॉटसकिट्टुले ऊसामध्ये ठिण्यांनी पुडने ऊसाला आग लागून संुर्पुणे ऊस जलून गेला. त्यामुऱे राजेंद्र सोरडे यांचे जवल्यास ऊस जलून येते. आज यांची व्यापारी लाडक्या विधानसभा संसदामध्ये निवडणुकी वाहने आवश्यक आहे.

तभा वृत्तसेवा / सुधीर गंगांगे

औसौ, दि. ३ डिसेंबर -

उक्ताच्या पार पडलेल्या विधानसभा निवडणुकीत लाडक्या विहीरीना देण्यात येणाऱ्या १५०० रुपयांच्या मदतीत वाढ करून २ हजार१०० रुपयांची मदत देण्याचे आशासन सत्ताधायाची दिले होते. एकीकडे सत्ता स्थापनेच्या हालचाली सुरु असून दुसरीकडे लाडक्या विहीरीना देण्यात येणाऱ्या योजनेत बदलांचे संकेत चर्चिले जात आहे. यामुऱे मुख्यमंत्रांच्या लाडक्या विहीरीचे टेंशन वाढले असून या योजेची लाडक्या विहीरी होत असलेल्या चर्चांमध्ये संप्रवाह वाढवण्याचे दिले येते आहे.

मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहिण योजनेसह दुहेरी लाभ घेणाऱ्या महिलांची होणार पडताळणी

गेल्या चार महिन्यापासून सुरु असलेल्या मुख्यमंत्री लाडकी बहिण योजनेला महिलांनु उत्सुक्त प्रतिसाद मिळत आहे. या योजनेनुवून गरजू आणि गरीब कुटुबाला खुप मोठा आधार मिळाला. याचा मध्यमवर्गीय कुटुबालाला फायदा झाला. असा सुरु असलेल्या पिण्यांपिक्का जो समाज गरिबी, लाचारीच जगण जगत आहे त्याचा सामाजिक कोरोना महाभयंकर

निवडणुकीत वाहिनी भावांना सदल हाताने मतदान करीत भरभरून साथ दिली. मात्र या निवडणुकीच्या काळात घावांनी १५०० रुपयांचा वाढ करून १५०० रुपयांची वाढ करण्याचे आशासन दिले होते. आता निवडणुका संपल्या अहेत. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरदारा, कुटुबाली, खोटी कांगडप्रे, एकाच रेशन कार्डातील दोनपेक्षा अधिक महिलांची प्रतिवर्गीत येणाऱ्या आहे. योजनेचा जो समाजाचे विविध विभागी योजनेनुवून सुरु असेत मृशिद्वारा तुकाराम

आहे. तसेच लाडक्या बहिणीच्या रकमेत वाढ करण्याच्या हालचालींनी वेग घेतात आहे. या योजनेत सहभागी झालेल्या कर्मकारी, नोकरद